

### บทที่ 3

## วิธีดำเนินการวิจัย

### วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิเคราะห์การแปลคำเรียกขานในนวนิยายตามกรอบทางสังคมวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเรื่อง บริดเจ็ต โจนส์: ดิ เอคซ์ ออฟ ฟรีซีนี เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างคำเรียกขานในบทสนทนาที่นำมาวิเคราะห์
2. การกำหนดกรอบเพื่อการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
3. การกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์

### การกำหนดกลุ่มตัวอย่างคำเรียกขานในบทสนทนาที่นำมาวิเคราะห์

ผู้วิจัยรวบรวมคำเรียกขานจากนวนิยายต้นฉบับและฉบับแปล โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดจำนวนหน่วยบทสนทนาที่นำมาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการนับจำนวนฉากสนทนาที่มีคำเรียกขานปรากฏอยู่ โดยจำแนกตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในนวนิยายได้ทั้งสิ้น 237 ฉาก
2. การเลือกจำนวนฉากที่จะนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะจงเลือกจำนวนฉากสนทนาในปริมาณ 15% โดยยึดตามหลักทฤษฎีการเลือกกลุ่มประชากรในการวิจัยของ บุญชม ศรีสะอาด (2535, หน้า 38) จำนวนประชากรเป็นหลักร้อยละกลุ่มตัวอย่าง 15-30% โดยการสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลากให้ได้ตามจำนวนที่กำหนด ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์คำเรียกขานในฉากทั้งสิ้น 36 ฉาก เมื่อนับรวมหน่วยคำเรียกขานที่ปรากฏในฉากแล้วได้ทั้งสิ้น 183 หน่วย คำเรียกขาน จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ปัจจัยตามกรอบทางสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการแปลที่สร้างขึ้น
3. ตรวจสอบความถูกต้องของกลุ่มตัวอย่างคำเรียกขาน โดยการสุ่มเลือกคำเรียกขานที่ปรากฏในบทสนทนาจากการกำหนด 15 % แล้วพิจารณาว่าเป็นคำเรียกขานนั้นเป็นคำในหมวดใด โดยการสร้างตารางที่กำหนดหัวข้อใหญ่เป็นประเภทของคำเรียกขาน และนำบทสนทนาที่มีคำเรียกขานที่คิดว่าเป็นหมวดคำเรียกขานนั้น เช่น I, me เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 หรือ sucker เป็นคำนาม

หรือไม่ จากนั้นให้เจ้าของภาษาตรวจสอบความถูกต้องของการตัดสินใจเป็นหมวดคำใดของคำเรียกขานเป็นลำดับสุดท้ายตามที่ปรากฏในภาคผนวก ข

### การกำหนดกรอบเพื่อการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์การแปลคำเรียกขาน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหลักการและแนวคิดจากเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไว้ในบทที่ 2 ของเชวง จันทะเขตต์ (2528) กัลยา ดิงศกัทธิ์ และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2531) ศิริินภา พรหมคำ (1993) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) ภาสกร เชื้อสวย (2541) ศศิ จันทรประพันธ์ (2542) และ สมชาย สำเนียงงาม (2543) มาสังเคราะห์ และประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำเรียกขานในนวนิยาย

2. นำเกณฑ์ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการแปลคำเรียกขานในบทสนทนาในนวนิยายภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เมื่อพบว่าเกณฑ์ที่สร้างขึ้นยังไม่ครอบคลุมพอจึงได้แก้ไขปรับปรุงเกณฑ์ขึ้นใหม่และนำไปทดลองใช้อีก จนพบว่ามีความครอบคลุมเพียงพอแล้ว

3. นำเกณฑ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้สอนด้านการแปลตรวจสอบเป็นขั้นตอนสุดท้าย

จากการปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กรอบทฤษฎีที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำเรียกขานในนวนิยายของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. กรอบทางสังคมวัฒนธรรมที่นำมาวิเคราะห์ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของ อังคาบ ผลากรกุล (1972) เชวง จันทะเขตต์ (2528) ศิริินภา พรหมคำ (1993) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) ภาสกร เชื้อสวย (2541) ศศิ จันทรประพันธ์ (2542) และสมชาย สำเนียงงาม (2543) โดยแบ่งออกเป็นประเด็น ดังนี้

1.1 เพศ แบ่งเป็น 2 เพศ คือ เพศหญิง และเพศชาย

1.2 วัย แบ่งเป็น 3 วัย คือ วัยเด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุในช่วง 1-12 ปี วัยรุ่น หมายถึง ผู้ที่มีอายุในช่วง 13-19 ปี และวัยผู้ใหญ่ หมายถึง ผู้ที่มีอายุในช่วง 20 ปีขึ้นไป

1.3 สัมพันธภาพของกลุ่มสนทนา แบ่งเป็น 4 ระดับโดยยึดตามแนวคิดของ ภาสกร เชื้อสวย (2541) เนื่องจากการแบ่งระดับความสัมพันธ์ที่ครอบคลุมระยะเวลาของความสัมพันธ์ของกลุ่มสนทนาที่สุด คือ

ระหว่างคนแปลกหน้า หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลแปลกหน้าที่ไม่เคยพบกันมาก่อน เป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ทุกประการที่อาจพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์

ที่คุ้นเคยและสนิทสนมในภายหลัง ได้แก่ความสัมพันธ์ 1 ประเภท คือคู่สนทนาที่พบกันครั้งแรก  
ระหว่างคนไม่คุ้นเคย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เพิ่งทำความรู้จักกัน  
หรือระหว่างบุคคลที่รู้จักกันอย่างผิวเผิน หรือระหว่างบุคคลที่เคยเห็นหน้าหรือพบกันแต่ไม่ได้  
ไปมาหาสู่กัน เป็นความสัมพันธ์อันคนรู้จักได้แก่ความสัมพันธ์ 2 ประเภท คือคู่สนทนาที่เคยพบกัน  
แต่ไม่ได้คบค้าสมาคม หรือไปมาหาสู่กัน และคู่สนทนาที่พัฒนามาจากการพบกันแล้วและมาพบกัน  
เป็นครั้งที่สอง

ระหว่างคนคุ้นเคย หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่รู้จักกันมีความคุ้นเคยกัน  
อย่างดีมีการคบค้าสมาคม และไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันได้แก่ความสัมพันธ์ 3 ประเภท คือ  
คู่สนทนาที่เป็นเพื่อนไปมาหาสู่กันเสมอ คู่สนทนาที่เป็นเพื่อนร่วมงาน และคู่สนทนาที่เป็นญาติ  
ของเพื่อนที่ไปมาหาสู่กัน

ระหว่างคนสนิทสนม หมายถึง ความสัมพันธ์ของบุคคลที่รู้จักกันและมีความสนิทสนม  
กันอย่างมากเป็นระดับที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความแนบแน่นที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์  
4 ประเภท คือ คู่สนทนาที่เป็นสามีภรรยา คู่สนทนาที่เป็นพ่อเป็นลูก หรือเป็นแม่เป็นลูกกัน  
คู่สนทนาที่เป็นญาติ หรือคนในครอบครัวเดียวกัน และคู่สนทนาที่เป็นคู่รักกัน

#### 1.4 โอกาสสถานการณ์

ในการวิเคราะห์ด้านโอกาสของสถานการณ์ได้จากการสังเคราะห์แนวความคิดของ  
เชวง จันทะเขตต์ (2528) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) เป็นแนวทางการศึกษา ซึ่งโอกาสของ  
สถานการณ์ หมายถึง วัน เวลา สถานที่ ที่คู่สนทนาได้สนทนากัน และผู้พูดต้องเลือกสรรคำ  
เรียกขานที่เหมาะสมมาใช้โดยคำนึงถึงบทบาทของตนและผู้ฟัง ณ สถานการณ์นั้น ๆ เป็นสำคัญ  
หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าสถานการณ์เป็นตัวกำหนดการเลือกใช้คำเรียกขาน สถานการณ์  
ที่เป็นทางการ และเพื่อความสะดวกเหมาะสมจะกำหนดให้ใช้คำเรียกขานที่สุภาพเป็นทางการ  
โอกาสการสนทนา แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

สถานการณ์ที่เป็นทางการ หมายถึง โอกาสสถานการณ์ที่มีการใช้บทสนทนา  
อย่างเป็นทางการที่มักใช้ภาษาที่มีพิธีรีตองมีแบบแผนตามหลักการใช้ภาษา ใช้ภาษาในพิธีการ  
ใช้ภาษาในระหว่างการประชุมปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ได้แก่ ในพิธีการแต่งงานในโบสถ์ ในขณะมีการประชุม  
วางแผนการทำงาน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในสถานที่ราชการ ในสถานที่เฉพาะแห่ง  
งานราชการ การพูดคุยที่มีแบบแผนจริงจังตามกาลเทศะ การทักทาย การกล่าวอำลา การขอร้อง  
การขอความช่วยเหลือ การอธิบายเหตุผล การประกาศ การออกคำสั่งของผู้บังคับบัญชา  
ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

สถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง สถานการณ์ที่ไม่ต้องคำนึงถึงการใช้ภาษา

ที่สุภาพเป็นทางการ ได้แก่ การสนทนาระหว่างเพื่อน การสนทนาในเรื่องทั่วไปของผู้ที่เป็นญาติกัน ของคนรู้จักกัน การสนทนาของคนในสถานที่สิ่งแวดล้อมของความเป็นกันเอง ได้แก่ สถานการณ์ การพูดคุยในระหว่างกลุ่มญาติ กลุ่มเพื่อน ระหว่างคนรู้จัก และคนรักที่บ้าน ที่ร้านอาหาร การพูดคุยนอกเวลางานระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา

2. กรอบการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำเรียกขานสังเคราะห์จากกลวิธีของวินัย และ คาร์เบลเนท และภาสกร เชื้อสว (2541) มาสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำเรียกขาน ดังนี้

2.1 การแปลตรง หมายถึง เมื่อผู้แปลใช้การแปลที่ถ่ายทอดตรงจากภาษาต้นฉบับ มาเป็นคำในภาษาแปล หรือการทับศัพท์เป็นคำอ่านในภาษาไทย หรือการถ่ายทอดความหมาย โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนประเภทของคำแปล หรือเพิ่มและลดจำนวนคำเรียกขาน

2.2 การปรับคำแปล หมายถึง เมื่อผู้แปลมีการเปลี่ยนแปลงประเภทของคำเรียกขาน ให้แตกต่างไปจากประเภทที่ปรากฏในต้นฉบับ หรือการใช้คำแปลหลายคำจากคำต้นฉบับเพียงหนึ่งคำ หรือการซ้ำคำแปล มีการใช้คำเสริมหน้าหรือตามหลังเพื่อให้กลมกลื่นกับการใช้ในสังคม วัฒนธรรมไทย หรือการใช้คำแสดงตำแหน่งหรือสถานภาพ หรือการปรับระดับของคำเรียกขาน ให้แตกต่างไปจากคำมาตรฐานที่สังคมใช้อันแสดงถึงความเคารพความอ่อนน้อม หรือความแตกต่าง ทางชนชั้น

2.3 การรวมคำแปล หมายถึง เมื่อผู้แปลรวมคำเรียกขานคำเดียวกันที่ปรากฏหลายครั้ง ในประโยคต้นฉบับมาเป็นคำแปลเพียงหนึ่งคำ หรือลดจำนวนน้อยลงกว่าที่ปรากฏอยู่ในต้นฉบับ

2.4 การละไม่แปล หมายถึง เมื่อมีการกล่าวคำเรียกขานในต้นฉบับแต่ไม่ปรากฏ การแปลคำเรียกขานนั้นในฉบับแปล

### การกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์

1. อ่านและศึกษานวนิยายต้นฉบับ เรื่อง Bridget Jones : The Edge of Reason แต่งโดย Helen Fielding และฉบับแปล ซึ่งใช้ชื่อเรื่องว่าไดอารี่ เล่ม 2 ของบริดเจ็ต โจนส์ โดย ฤทัยวรรณ วงศ์ศิริสวัสดิ์

1.1 ขั้นที่ 1 อ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาและตัวละครหลัก

1.2 ขั้นที่ 2 อ่านเพื่อรวบรวมคำเรียกขานบุรุษที่ 1 แทนผู้พูด และคำเรียกขาน บุรุษที่ 2 แทนผู้ฟังที่ปรากฏอยู่ในบทสนทนา

1.3 ขั้นที่ 3 จำแนกคำเรียกขานต้นฉบับออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยใช้แนวความคิด ของกัลยา ดิงศภัทัย และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2531) ศิริินภา พรหมคำ (1993) ภาสกร เชื้อสว

(2541) และสมชาย สำเนียงงาม (2543) เป็นแนวทางโดยมีรายละเอียดของการแบ่งกลุ่มคำเรียกขานดังนี้

1.3.1 คำเรียกขานบุรุษที่ 1 ผู้พูดซึ่งเป็นคำสรรพนามหรือคำต่าง ๆ ที่ผู้พูดใช้แทนชื่อตนเองในการสนทนา ได้แก่

1.3.1.1 คำสรรพนามบุรุษที่ 1 คือ I/me

1.3.1.2 คำเรียกญาติคำนามที่หมายถึงความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือคำในระบบเครือญาติ เช่น mummy เป็นต้น

1.3.2 คำเรียกขานบุรุษที่ 2 ผู้ฟังซึ่งเป็นคำสรรพนาม คำนาม ชื่อ หรือวลีต่าง ๆ ที่ผู้พูดใช้ในการเรียกขานผู้ฟังในการสนทนานั้น มีดังนี้

1.3.2.1 คำสรรพนามบุรุษที่ 2 คือ You

1.3.2.2 ชื่อเฉพาะ คือชื่อของเจ้าตัว หรือชื่อจริง หรือชื่อเล่น เช่น Bridget หรือ Shaz เป็นต้น

1.3.2.3 คำนามทั่วไป คือคำนามทั่วไปอื่น ๆ ที่ใช้เรียกขานผู้ฟัง เช่น sucker เป็นต้น

1.3.2.4 คำเรียกญาติคำนามที่หมายถึงความสัมพันธ์ทางสายเลือด หรือคำในระบบเครือญาติ เช่น dad เป็นต้น

1.3.2.5 ชื่อเฉพาะ+นามวลี คือ ชื่อเฉพาะตามด้วยนามวลีที่ประกอบขึ้นจากคำนามทั่วไปขยายด้วยคำคุณศัพท์ เช่น Bridget! gorgeous girl! เป็นต้น

1.3.2.6 คำนามทั่วไป+ชื่อเฉพาะ คือคำนามทั่วไปที่ตามด้วยชื่อเฉพาะ เช่น passenger Jones เป็นต้น

1.3.2.7 คำคุณศัพท์ คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายนามหลักเพื่อแสดงความรู้สึก เช่น dear เป็นต้น

2. วิเคราะห์ลักษณะของคำเรียกขานฉบับแปลตามปัจจัยการเลือกใช้คำเรียกขานในสังคมไทย 4 ปัจจัย คือ เพศ วัย ระดับสัมพันธภาพระหว่างคู่สนทนา และโอกาสสถานการณ์ของการสนทนา

2.1 เพศ แบ่งเป็น 2 เพศ

2.2 วัย แบ่งเป็น 3 วัย

2.2.1 วัยเด็ก

2.2.2 วัยรุ่น

2.2.3 วัยผู้ใหญ่

### 2.3 ระดับสัมพันธภาพระหว่างคู่สนทนา 4 ระดับ

2.3.1 ระหว่างคนแปลกหน้า

2.3.2 ระหว่างคนไม่คุ้นเคย

2.3.3 ระหว่างคนคุ้นเคย

2.3.4 ระหว่างคนสนิทสนม

### 2.4 โอกาสของสถานการณ์ 2 ประเภท ดังนี้

2.4.1 สถานการณ์ที่เป็นทางการ

2.4.2 สถานการณ์ไม่เป็นทางการ

### 3. วิเคราะห์กลวิธีการแปลคำเรียกขานของผู้แปลยึดตามแนวคิดของภาสกร เชื้อสว

(2541) ดังรายละเอียดตามกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นโดยแบ่งกลวิธีออกเป็น 4 วิธี

3.1. การแปลตรง

3.2. การปรับคำแปล

3.3. การรวมคำแปล

3.4. การละไม่แปล

4. นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลการแปลคำเรียกขานในรูปตารางการวิเคราะห์ที่แสดงให้เห็นคำเรียกขานต้นฉบับ คำเรียกขานฉบับแปล ปัจจัยตามกรอบทางสังคมวัฒนธรรม และกลวิธีการแปล

5. นำเสนอประเภทของคำเรียกขานที่ปรากฏโดยกำหนดเพศ เพศหญิง และเพศชาย เป็นตัวสำคัญในการนำเสนอ

### 6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับดังกล่าว แสดงให้เห็นประเภทของคำเรียกขานต้นฉบับ และฉบับแปลแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการเลือกใช้คำเรียกขานในงานแปลนั้น ๆ และคำร้อยละของกลวิธีการแปลชนิดต่าง ๆ ที่ผู้แปลเลือกใช้ในการแปลคำเรียกขานแต่ละประเภท